

STREEKARCHIEF VOOR HET GOOI GEOPEND

door

J.E. Lamme

Op woensdag 29 januari 1986 opende de Commissaris van de Koningin in Noord-Holland, Drs. R. de Wit, het Streekarchief voor het Gooi aan de Oude Enghweg te Hilversum. Hij ontving daarbij uit handen van de archivaris de eerste archiefpublicatie, een overdruk, transcriptie en uitleg van een oorkonde uit 1428, waarbij de grens tussen Hilversum en Laren werd bepaald.

In zijn toespraak riep De Wit alle Gooise gemeenten op aan dit streekarchief mee te doen en zo hun historisch materiaal voor anderen toegankelijk te maken. Momenteel doen vier gemeenten mee. Behalve Hilversum zijn dat Laren, Blaricum en Nederhorst den Berg. Muideren kan mogelijk volgen.

De Wit toonde zich een warm voorstander van het streekarchief, dat naar zijn oordeel al veel te lang op zich liet wachten. De discussies werden te formeel, waardoor het streekarchief wat werd vergeten. Een manifestatie van verdeeldheid in het Gooi, meende hij. Met name laakte de commissaris het beleid van de gemeente Naarden, dat in plaats van mee te doen een eigen archief wil opzetten in het voormalige Burgerweeshuis. Duurbetaald chauvinisme was zijn oordeel, omdat het beheer van een eigen archief veel meer kost dan een gezamenlijke activiteit.

Ook archivaris Karin Abrahamse richtte het woord tot de aanwezigen. Verheugd over de opening van 'haar' streekarchief kondigde ze de komst van een nieuwe collega aan, die haar met het zich snel uitbreidende werk zal gaan helpen.

In de studiezaal die bij een recente verbouwing is ontstaan, en 15 bezoekers kan ontvangen, was voor deze gelegenheid een tentoonstelling ingericht met materiaal uit het archief. Van de twee open

dagen die volgden op de opening maakten 150 mensen gebruik. Ze zagen de tentoonstelling en lieten zich voorlichten over de mogelijkheden van het streekarchief.

Genoeg aanleiding voor de redactie van 'Eigen Perk' om met Karin Abrahamse een gesprek te hebben. De weerslag daarvan volgt hieronder.

Karin Abrahamse voorgesteld

Geboren 1958 te Arnhem. Na haar Atheneum-opleiding volgde zij de Bibliotheek Academie, een driejarige dagopleiding. Zocht daarna een tijdlang een baan. Vond een baantje bij de gemeente Hilversum en werd daarbij in de gelegenheid gesteld de opleiding Middelbaar Archief Ambtenaar te volgen. In de stageperiode, die met deze opleiding samenhang, inventariseerde zij het archief van de Horstermeerpolder. Na het examen (december 1983) volgde de

Uit handen van archivaris Karin Abrahamse ontving de Commissaris van de Koningin in Noord-Holland, Drs. R. de Wit, de eerste publikatie van het Goois Streekarchief. De opening van het Streekarchief vond plaats op woensdag 29 januari 1986.

benoeming tot archivaris van de gemeente Hilversum (juni 1984).

De aanloop tot het streekarchief

Het collegebesluit van Hilversum van juni 1984 om het archief ook voor andere gemeenten open te stellen, kan als het begin van het streekarchief worden beschouwd. Na 14 jaar discussie bleek de sleutel tot succes toch gevonden.

Anders dan Naarden, dat ook streefde naar een streekarchief onder zijn dak, maar daarbij een te dure opzet koos, volgde Hilversum een eigen werkwijze. Iedere gemeente die wil meedoen doet mee. Met ieder afzonderlijk wordt een contract gesloten. De vergoeding is redelijk. Een gemeente betaalt f 1,-- per inwoner per jaar, plus f 45,-- per strekkende meter archiefmateriaal. Hilversum neemt per jaar f 100.000,-- voor zijn rekening en hoopt daarbij dat de overige Gooise gemeenten samen nog eens dit bedrag kunnen opbrengen.

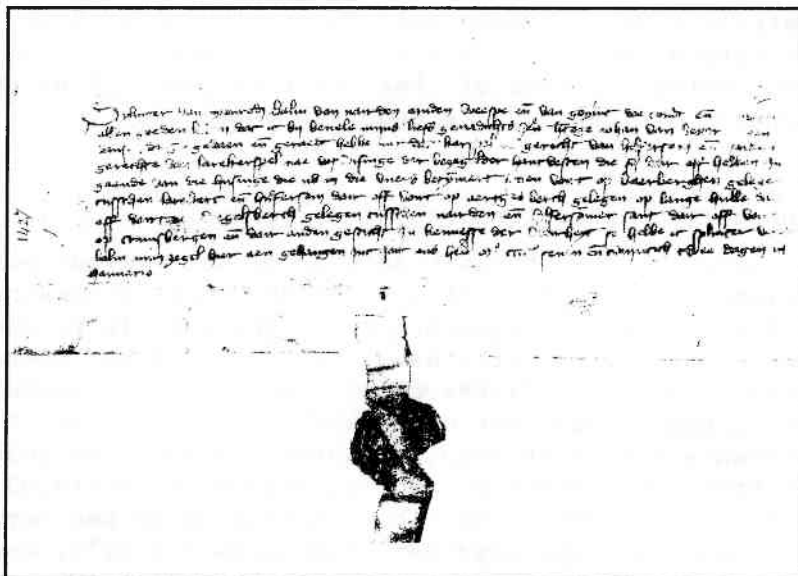
Reacties van de Gooise gemeenten

Laren en Nederhorst den Berg pleitten al jaren voor de oprichting van een streekarchief en reageerden positief op het Hilversumse initiatief. Laren zegde medewerking toe in september 1985, kort daarop gevolgd door Blaricum. Nederhorst den Berg besloot hiertoe in januari 1986. Huizen liet weten zelf te beschikken over een goedgekeurde kluis en deed derhalve niet mee.

Voor Bussum bleken de voorwaarden een obstakel. De gemeente heeft een relatief klein archief vergeleken met het aantal inwoners. De lasten voor deze gemeente vallen daardoor naar verhouding hoger uit dan voor de kleinere gemeenten. Misschien is daar nog eens een mouw aan te passen?

Muiden beraadt zich nog. De gemeente zoekt de snelste en goedkoopste oplossing en daarmee lijkt Hilversum de grootste kans te maken.

's-Graveland wil alleen meedoen als iedereen meedoet. Als men dit standpunt blijft hanteren zou

De eerste uitgave van het Streekarchief betreft een oorkonde uit 1428 waarbij de grens tussen Hilversum en Larecarspel (Laren/Blaricum) werd vastgesteld.

dit impliceren, dat het er niet van komt omdat de ontwikkeling in Naarden dwars staat op een gezamenlijke aanpak.

Naarden neemt namelijk een eigen positie in. Een raadsvoorstel tot deelname aan het streekarchief te Hilversum werd in april 1985 getorpedeerd door de politieke groepering 'Levend Naarden'. Boze tongen beweren dat deze politieke club een 'issue' nodig had voor de gemeenteraadsverkiezingen en zich daarom sterk maakte voor een eigen streekarchief.

Het verzet van de VVD-Naarden, die de oplossing te duur vond, mocht niet baten. In januari 1986 kwam het voorstel aan de Gemeenteraad Naarden om het Burgerweeshuis voor de inrichting van Naardens streekarchief te verbouwen (f 325.000,--) alsmede een archivaris en een halve administratieve kracht aan te stellen. Inderdaad een hoge prijs voor chauvinisme, dat kan je wel stellen. De ruimte in dit archief bedraagt 400 strekkende meter. Ter

vergelijking: Naarden zelf heeft 100 meter nodig. De totale Gooise archieven worden geschat op ruim 800 meter, inclusief het archief van 'Stad en Lande', dat nog niet is ondergebracht.

Inhoud van het streekarchief Hilversum

De archiefwet bepaalt de voorwaarden waaraan een ruimte voor een archief moet voldoen met betrekking tot beveiliging tegen brand en inbraak. Is er dan ook nog een archivaris aanwezig, dan mag het materiaal van het Rijksarchief van Haarlem worden overgebracht naar het eigen archief. Zo zijn aan de gemeentelijke archieven, de notariële acten en oud-rechterlijke stukken van Hilversum (1766-1850), Laren (1687-1926), Blaricum en Nederhorst den Berg uit Haarlem toegevoegd de zogenaamde d.t.b.'s, een professionele aanduiding voor de kerkelijke doop-, trouw- en begraafboeken van deze gemeenten.

Opmerkelijk is verder de aanwezigheid van het Kerkarchief van de Hervormde Gemeente te Kortenhoeve en van de RK Parochie St. Nicolaas te Baarn. Genoemd moeten ook worden de Gaardersarchieven die gaan over het recht van belastinginvordering door gaarders of daarvoor gekwalificeerden in Laren, Blaricum en Hilversum. Zeer belangwekkend is ook de collectie Boekschoten waarvoor de Hilversumse Historische Kring 'Albertus Perk' een bruikleen-overeenkomst heeft afgesloten, alsmede het archief van de Kring zelf.

De mogelijkheid bestaat dat ook de Waterschapsarchieven van Drecht en Vecht naar Hilversum komen. Het archief is nu nog opgeslagen in Ouderkerk aan de Amstel, is niet geïnventariseerd naar de gangbare methoden en derhalve in feite ontoegankelijk. Het belang van dit archief met zijn vele gegevens over de vervening is niet gering te achten. Maar wie betaalt de archivering? Toch niet de inwoners van bijvoorbeeld de Horstermeerpolder, die via de gemeente Nederhorst den Berg al meebetalen aan het streekarchief? Naar een oplossing wordt gezocht.

Andere omissies in het streekarchief zijn het

archief van de Erfgooiersvereniging 'Stad en Lande', dat van groot belang is en in het streekarchief zeer goed tot zijn recht zou komen en het archief van de Historische Afdeling van 'De Vaart' te Hilversum. Van dit laatste archief komt wel de papierwinkel naar het streekarchief, maar de topografische atlas, een mooie collectie foto's, kaarten en ander beeldmateriaal blijft bij de Historische Afdeling. Het is een bezoekers-gerichte collectie die momenteel heel goed functioneert binnen de serviceverlening van De Vaart in de persoon van Ed van Mensch. Het ligt dan ook in de bedoeling dat deze collectie eind 1986 meeverhuist naar het Oude Raadhuis aan de Kerkbrink, waar de Historische Afdeling een nieuw onderdak zal krijgen. Karin Abrahamse ziet daarbij wel wat problemen. Ook in het streekarchief is een collectie kaarten, foto's en ander beeldmateriaal aanwezig. Ze meent dan ook dat het voor het publiek het beste zou zijn als deze collecties worden samengebracht op één plaats.

Er blijkt trouwens nog meer gemeentelijk archiefmateriaal her en der verspreid te zijn in Hilversum. Soms heeft dat een praktische achtergrond, zoals blijkt uit ons gesprek over het stamboomonderzoek.

Een deel van het wel aanwezige archief is nog niet toegankelijk. Karin zou zeer in haar schik zijn als er onder de leden van AP mensen zouden blijken te zijn die tijd en zin hebben haar te helpen.

Stamboomonderzoek in opmars

De stamboomonderzoekers vormen het leeuwendeel van de bezoekers van Rijks-, Streek- en Gemeentearchieven. Dat is in Hilversum niet anders. Vijftig procent van de bezoekers, schat Karin, komen voor genealogisch onderzoek. Naar de redenen voor die sterke en ook sterk toegenomen belangstelling kan slechts worden gegist. Meer vrije tijd, door de recessie grotere gerichtheid op het verleden, hoop

op een adellijke afkomst? En het zijn bepaald niet alleen oudere mensen die de behoefte hebben om 'terug te kijken'. 70% van de genealogen zijn tussen de 20 en 45 jaar. Opmerkelijk groot is het aantal huisvrouwen onder hen.

Het voert te ver om hier al het beschikbare materiaal voor de stamboomonderzoekers te vermelden. Het is ook niet nodig, want op het streekarchief ligt een handleiding met alle gegevens klaar.

De bevolkingsregisters van na 1850 van Hilversum zijn nog niet naar het streekarchief overgebracht. Meer dan de gegevens van de Burgerlijke Stand over geboortedatum, huwelijk, scheiding en overlijden, de wat meer statische gegevens, geven deze registers kijk op de levensloop van de betrokkenen, beweging, verhuizing, belastingtechnische motieven e.d.. Ze zijn weliswaar openbaar, maar moeilijk hanteerbaar en voor bepaald onderzoek (de schrijver weet dit uit eigen ervaring) zou het ondoenlijk zijn de archivaresse steeds nieuw materiaal uit de kluis te laten sjuwen. Vandaar dat dit materiaal nog bij de Afdeling Bevolking in de kelder is opgeslagen, waar je onder toezicht in grote boeken en bakken mag neuzen. Het zou een oplossing zijn als dit belangwekkende materiaal voor het streekarchief op microfilm of fiche kon worden overgebracht, maar voor deze wensdroom van Karin Abrahamse is geld nodig.

Over wensdromen gesproken: het archief had in 1984 29 bezoekers, het vorig jaar waren dat er 315 en het lijkt mogelijk dit jaar aan 1000 bezoekers te komen. Heb ik U misschien op een idee gebracht?

Streekarchief voor het Gooi

Oude Enghweg 23

Postbus 10053

1201 DB Hilversum

telefoon: 035 - 292646

archivaris: mevr. C.M. Abrahamse

openingstijden: op werkdagen van 13.30 tot 17.00
uur en 'smorgens op afspraak.

kopieerkosten: f 0,25 per kopie.

CURSUS ARCHIEFONDERZOEK

In samenwerking met het bestuur van de vereniging *Tussen Vecht en Eem*, en in de eerste plaats bestemd voor de donateurs van TVE, organiseert het Streekarchief voor het Gooi een themacursus archiefonderzoek. Er kunnen maximaal 10 deelnemers worden aangenomen en er zijn nog twee plaatsen over, die worden aangeboden aan geïnteresseerde leden van Albertus Perk.

Periode: vanaf 15 april a.s. op een viertal woensdagavonden en twee zaterdagochtenden.

Kosten: f 25,-- per deelnemer.

Een groot aantal onderwerpen komt voor bestudering in aanmerking, zoals:

- de negentiende-eeuwse armenzorg;
- gevolgen van de legering van Franse (1795-1798, Russische en Pruisische (1813-1818) troepen in het Gooi voor de bevolking;
- dienstplicht en loting voor militaire dienst in de Franse tijd;
- de tollën (wegen, bruggen en vaarten) in het Gooi;
- postwezen in de 19e eeuw;
- het 'openbaar vervoer' in de 19e eeuw;
- markten;
- geschiedenis van de begraafplaatsen;
- distributie van levensmiddelen in de eerste wereldoorlog;
- organisatie en taak van de plaatselijke schutterij.

Verdere informatie en aanmelding: C. van Aggelen, Siriusstraat 24, 1223 AN Hilversum, 035-835282, of bij mevrouw C.M. Abrahamse op het Streekarchief, tel. 035-292646.